

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักการศึกษาหลายท่านเชื่อว่า สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับความเจริญก้าวหน้าของ-
ประเทศ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง คือ การพัฒนาคุณภาพของ
ประชากร ประเทศที่มีประชากรมากแต่ขาดคุณภาพนั้นไม่อาจทำให้ประเทศเจริญขึ้นได้ ส่วน
ประเทศที่มีประชากรน้อยแต่มีคุณภาพดี ส่วนใหญ่มักจะเป็นประเทศที่เจริญแล้วทั้งสิ้น การที่จะ
พัฒนาคุณภาพของประชากรนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ หลายด้าน ในบรรดาปัจจัยที่
สำคัญเหล่านี้การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพของประชากรได้พัฒนายิ่งขึ้น และช่วย
ผลิตประชากรระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศด้วย ประเทศไทยจึงจัดการศึกษาโดยมุ่งพัฒนา
บุคคล และสังคมควบคู่กันไป เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมที่ต้องการสร้าง
คนให้เป็นพลเมืองที่มีอาชีพ และศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์เป็นหลัก และกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้¹

อย่างไรก็ตามแม้ประเทศไทยจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและเร่งรัด
พัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก แต่ก็ไม่สามารถจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่าง
สมบูรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความแตกต่างทางสังคมและ
เศรษฐกิจของผู้เรียน ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพ และโอกาสทางการ
ศึกษา เป็นผลให้เกิดปัญหาในการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมส่งผล
กระทบต่อการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม การศึกษาปัญหาและการ

¹คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, นโยบายการศึกษาของประเทศไทย, สำนักงานรัฐมนตรี, หน้า 64.

หาวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในระดับการฝึกหัดครู เนื่องจาก เป็นการศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบผลิตครูให้แก่สถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้ บทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงต่อคุณภาพ และประสิทธิภาพของการศึกษา /

หากจะนับรวมหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตครูในปัจจุบันมีทั้งสิ้น 15 หน่วยงาน ในจำนวน นี้มี 5 หน่วยงานที่สังกัดอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ และอีก 10 หน่วยงาน สังกัดทบวงมหา- วิทยาลัย แต่ละหน่วยงานยังแยกเป็นวิทยาลัย หรือวิทยาเขตต่าง ๆ ออกไป ซึ่งรวมกันแล้วมี สถาบันการผลิตครูแบ่งเป็นวิทยาลัย และวิทยาเขต รวมทั้งสิ้น 106 แห่ง¹ หน่วยงานใน กระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบการผลิตครูมี 4 กรม กับ 1 สถาบัน ได้แก่ กรมพลศึกษา กรมศิลปากร กรมอาชีวศึกษา กรมการฝึกหัดครู และวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการศึกษาและ อาชีวศึกษา สำหรับกรมการฝึกหัดครู ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตครูโดยตรง ได้ ขยายสถาบันการผลิตครูขึ้นทั่วประเทศ รวม 36 แห่ง แบ่งเป็น 6 กลุ่ม โดยอิงหลักภูมิศาสตร์ และมีจุดมุ่งหมายให้แต่ละกลุ่มร่วมมือช่วยเหลือทางวิชาการ รวมทั้งใช้ทรัพยากรร่วมกัน กลุ่ม วิทยาลัยครูทั้ง 6 แห่งนี้ คือ²

1. วิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง มี 6 วิทยาลัย ได้แก่
  - 1.1 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
  - 1.2 วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
  - 1.3 วิทยาลัยครูจันทระเกษม
  - 1.4 วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ
  - 1.5 วิทยาลัยครูพระนคร
  - 1.6 วิทยาลัยครูธนบุรี

¹ไพรัช วนาพรรณ, 200 ปีการฝึกหัดครูไทย (29 กันยายน 2525 วันสถาปนากรม การฝึกหัดครู), หน้า 30 - 31.

²ฝ่ายประชาสัมพันธ์, สำนักงานเลขาธิการกรม, "อาจารย์ในสถาบันครู," ยี่สิบ- เจ็ดปีการฝึกหัดครู (29 กันยายน 2524), หน้า 17 - 18.

2. วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง มี 5 วิทยาลัย ได้แก่
  - 2.1 วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
  - 2.2 วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยสงครณ
  - 2.3 วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี
  - 2.4 วิทยาลัยครูจันทบุรี
  - 2.5 วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา
3. วิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือ มี 8 วิทยาลัย ได้แก่
  - 3.1 วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก
  - 3.2 วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์
  - 3.3 วิทยาลัยครูกำแพงเพชร
  - 3.4 วิทยาลัยครูนครสวรรค์
  - 3.5 วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
  - 3.6 วิทยาลัยครูเชียงใหม่
  - 3.7 วิทยาลัยครูเชียงใหม่
  - 3.8 วิทยาลัยครูลำปาง
4. วิทยาลัยครูกลุ่มภาคใต้ มี 5 วิทยาลัย ได้แก่
  - 4.1 วิทยาลัยครูสงขลา
  - 4.2 วิทยาลัยครูภูเก็ต
  - 4.3 วิทยาลัยครูยะลา
  - 4.4 วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
  - 4.5 วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
5. วิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออก มี 4 วิทยาลัย ได้แก่
  - 5.1 วิทยาลัยครูนครปฐม
  - 5.2 วิทยาลัยครูเพชรบุรี
  - 5.3 วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
  - 5.4 วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

6. วิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 8 วิทยาลัย ได้แก่
  - 6.1 วิทยาลัยครูอุตรธานี
  - 6.2 วิทยาลัยครูเลย
  - 6.3 วิทยาลัยครูสกลนคร
  - 6.4 วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
  - 6.5 วิทยาลัยครูมหาสารคาม
  - 6.6 วิทยาลัยครูบุรีรัมย์
  - 6.7 วิทยาลัยครูนครราชสีมา
  - 6.8 วิทยาลัยครูสุรินทร์

จากการแบ่งกลุ่มวิทยาลัยครูดังกล่าวข้างต้น สถาบันการผลิตครูของกรมการฝึกหัดครู จึงนับได้ว่าเป็นสถานศึกษาที่กระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ และอาจนับได้ว่าเป็นสถานศึกษาของชุมชน ทั้งนี้เพราะตั้งขึ้นและดำรงอยู่ เพื่อดำเนินงานตามอุดมการณ์และจุดมุ่งหมายที่เด่นชัด เป็นลักษณะเฉพาะ มุ่งพัฒนาชุมชนในชนบท ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518¹ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า สถาบันฝึกหัดครูมีเป้าหมายจะผลิตครูที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้เข้าใจในหน้าที่ของตน เข้าใจสิ่งแวดล้อมและสังคม สามารถนำความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูมาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมเป็นอย่างดี แล้วยังพิจารณาถึงบทบาทของครูในฐานะผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้หนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำในท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพของสังคม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ²

¹กรมการฝึกหัดครู, "แนวทางพัฒนาวิทยาลัยครู," ยี่สิบเจ็ดปีการสถาปนากรมการฝึกหัดครู, หน้า 62.

²กรมการฝึกหัดครู, ประวัติกรมการฝึกหัดครู (29 กันยายน 2522 ครอบคลุม 25 ปี) การสถาปนากรมการฝึกหัดครู, หน้า 22.

สภาการฝึกหัดครูตามพระราชบัญญัติครู 2518 จึงได้มีการกำหนด เขตรับผิดชอบของ
วิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง ซึ่งแบ่งเป็น 34 เขต โดยเฉลี่ยให้รับผิดชอบต่อหน่วยบริหารการ
ศึกษาจังหวัดในส่วนภูมิภาค และระดับเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้¹

1. วิทยาลัยครูยะลา
รับผิดชอบจังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส
2. วิทยาลัยครูสงขลา
รับผิดชอบจังหวัด สงขลา พัทลุง สตูล
3. วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
รับผิดชอบจังหวัด สุราษฎร์ธานี ชุมพร
4. วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
รับผิดชอบจังหวัด นครศรีธรรมราช
5. วิทยาลัยครูภูเก็ต
รับผิดชอบจังหวัด ภูเก็ต ตรัง พังงา กระบี่ ระนอง
6. วิทยาลัยครูเพชรบุรี
รับผิดชอบจังหวัด เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์
7. วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
รับผิดชอบจังหวัด ราชบุรี สมุทรสงคราม
8. วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
รับผิดชอบจังหวัด กาญจนบุรี สุพรรณบุรี
9. วิทยาลัยครูนครปฐม
รับผิดชอบจังหวัด นครปฐม สมุทรสาคร
10. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัย
รับผิดชอบจังหวัด ปทุมธานี ปราชินบุรี

¹จรูญ มิลินทร์, "ทางใหม่ของการฝึกหัดครู," ครูปริทัศน์ 2 (สิงหาคม 2520),

11. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
รับผิดชอบจังหวัด อยุธยา อ่างทอง นครนายก
12. วิทยาลัยครูเทพสตรี
รับผิดชอบจังหวัด ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี
13. วิทยาลัยครูนครสวรรค์
รับผิดชอบจังหวัด นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท
14. วิทยาลัยครูกำแพงเพชร
รับผิดชอบจังหวัด กำแพงเพชร ตาก
15. วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
รับผิดชอบจังหวัด พิษณุโลก สุโขทัย
16. วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์
รับผิดชอบจังหวัด เพชรบูรณ์ พิจิตร
17. วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
รับผิดชอบจังหวัด อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน
18. วิทยาลัยครูลำปาง
รับผิดชอบจังหวัด ลำปาง ลำพูน
19. วิทยาลัยครูเชียงใหม่
รับผิดชอบจังหวัด เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน
20. วิทยาลัยครูเชียงราย
รับผิดชอบจังหวัด เชียงราย พะเยา
21. วิทยาลัยครูอุตรธานี
รับผิดชอบจังหวัด อุตรธานี หนองคาย
22. วิทยาลัยครูเลย
รับผิดชอบจังหวัด เลย ขอนแก่น
23. วิทยาลัยครูสกลนคร
รับผิดชอบจังหวัด สกลนคร นครพนม
24. วิทยาลัยครูมหาสารคาม
รับผิดชอบจังหวัด มหาสารคาม กาฬสินธุ์

25. วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
รับผิดชอบจังหวัด อุบลราชธานี ยโสธร
26. วิทยาลัยครูสุรินทร์
รับผิดชอบจังหวัด สุรินทร์ ศรีสะเกษ
27. วิทยาลัยครูบุรีรัมย์
รับผิดชอบจังหวัด บุรีรัมย์ รอยเอ็ด
28. วิทยาลัยครูนครราชสีมา
รับผิดชอบจังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ
29. วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา
รับผิดชอบจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี
30. วิทยาลัยครูจันทบุรี
รับผิดชอบจังหวัด จันทบุรี ระยอง ตราด
31. วิทยาลัยครูพระนคร
รับผิดชอบจังหวัด นนทบุรี และเขตหนองจอก มีนบุรี บางเขน
32. วิทยาลัยครูจันทระเกษม
รับผิดชอบเขต พญาไท พระโขนง บางกระบือ ลาดพร้าว ห้วยขวาง
33. วิทยาลัยครูสวนสุนันทา และวิทยาลัยครูสวนกุหลาบ
รับผิดชอบเขต กุหลาบ ปทุมวัน ยานนาวา ป้อมปราบฯ พระนคร บางรัก

สัมพันธ์ช่วงศั

34. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ วิทยาลัยครูธนบุรี
รับผิดชอบจังหวัด สมุทรปราการ และเขตคลองสาน ธนบุรี บางกอกน้อย
บางกอกใหญ่ บางขุนเทียน ภาษีเจริญ คลิ่งชัน ราษฎร์บูรณะ หนองแขม

จากการกำหนดเขตรับผิดชอบดังกล่าว จะเห็นว่าวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาค 30 แห่ง จะรับผิดชอบโดยเฉลี่ยประมาณวิทยาลัยครูละ 2 จังหวัด ยกเว้นวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงทั้ง 6 แห่ง รับผิดชอบเพียง 3 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และนนทบุรี โดยหลักการแล้วแต่ละวิทยาลัยครูจะรับนักศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่รับผิดชอบซึ่งจะมีผลดี เพราะทำให้กรรมการฝึกหัดครูได้มีโอกาสเห็นคุณภาพของนักศึกษาจากวิทยาลัยครูให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก

ความต้องการด้านปริมาณลดลง ประกอบกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้ใช้ครูแหล่งใหญ่ที่สุดของประเทศ เริ่มมีความอึดอัดเรื่องปริมาณครู เฉพาะปี 2525 ต้องการครูระดับประถมศึกษาเพียง 3,000 คน¹ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า วิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงมีเขตรับผิดชอบน้อยกว่าวิทยาลัยครูอื่น ๆ ในส่วนภูมิภาค และนักศึกษาในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง ซึ่งควรจะมีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่นั้น กลับมีนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาออกเขตความรับผิดชอบเข้ามาศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจในปีการศึกษา 2525 เฉพาะระดับ ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงพบว่ามีผู้ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาร้อยละ 86.21²

โดยทั่วไปแล้วการย้ายถิ่นก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจราจร การศึกษา การบริการสาธารณสุข ตลอดจนปัญหาสังคมต่าง ๆ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายควบคุมการย้ายถิ่นกำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520 - 2524) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมการฝึกหัดครู ที่กำหนดเขตการรับผิดชอบของแต่ละวิทยาลัยครู อันจะเป็นผลช่วยลดจำนวนผู้ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาคือ³

1. ลดอัตราการย้ายถิ่นชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และเขตชุมชนในบางจังหวัด
2. สนับสนุนการเคลื่อนย้ายประชากรจากกรุงเทพมหานคร ไปอยู่จังหวัดข้างเคียง และจังหวัดอื่น ๆ
3. สนับสนุนให้มีการเคลื่อนย้ายประชากรในภาคมากกว่าการย้ายระหว่างภาค
4. การเคลื่อนย้ายประชากรจากชนบทเข้าสู่เมือง จะสนับสนุนให้ย้ายเข้าสู่เมืองหลักของภาคนั้น ๆ

¹ฝ่ายประชาสัมพันธ์, สำนักงานเลขาธิการกรม, "วิทยาลัยครูในแผนพัฒนาที่ 5," มีสีบบังการสถาปนากกรมการฝึกหัดครู, หน้า 10.

²ข้อมูลจากแผนกทะเบียนและวัดผล วิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงทั้ง 6 แห่ง.

³อดุลย์ ทัตประยูร, ประชากรศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์, 2522), หน้า 27.

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายควบคุมการย้ายถิ่นทั้ง 4 ข้อ ดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกระทรวงศึกษาธิการก็ยังไม่ยอมบังคับให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเขตผู้สมัครอย่างเคร่งครัด กรมการฝึกหัดครูจึงเปิดรับสมัครนักศึกษาโดยไม่จำกัดเขตสำหรับนักศึกษา ยกเว้นโครงการอบรมครูประจำการ ซึ่งกรมการฝึกหัดครูได้ให้อำนาจแต่ละวิทยาลัยครูดำเนินการประสานงานกับเจ้าสังกัดของผู้จะเข้ารับการอบรมตามเขตการรับฝึกของวิทยาลัยครูที่ระบุใน พ.ร.บ. วิทยาลัยครู 2518 ด้วยเหตุนี้กรมการฝึกหัดครูจึงไม่สามารถสกัดกั้นการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงได้

นอกจากนี้ นักศึกษาและผู้ปกครองมีความเชื่อว่า คุณภาพของสถานศึกษาในส่วนภูมิภาคกับกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างกัน สถาบันที่อยู่ในกรุงเทพมหานครจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิในสัดส่วนที่ดีกว่าสถาบันในส่วนภูมิภาค กรมการฝึกหัดครูตระหนักดีถึงความเชื่อนี้จึงหาวิธีป้องกันไม่ให้นักศึกษารุ่เข้ามาเรียนในส่วนกลาง และพยายามจัดให้วิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคมีคุณภาพไม่ยิ่งหย่อนกว่าในส่วนกลาง ด้วยการสนับสนุนทางด้านครู อาจารย์ อุปกรณ์ สถานที่ และค่านอื่น ๆ ¹ แต่ก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงความเชื่อเหล่านี้ได้ ลักษณะความเชื่อเช่นนี้นำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาที่นักสังคมวิทยาสันนิษฐานใหม่ถือว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา²

ฉะนั้นแต่ละปีจะมีนักศึกษาย้ายถิ่นจากภูมิลำเนาเดิมของตนเข้าสู่กรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากความเชื่อที่ว่า กรุงเทพมหานครเป็นที่รวมของสถาบันการศึกษาชั้นนำทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาและเชื่อว่าการศึกษาไม่เป็นที่เพียงเครื่องช่วยใหญ่บุคคลมีความรู้ความสามารถ เฉลียวฉลาดขึ้นเท่านั้น แต่ยังทำให้บุคคลได้ประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงขึ้น หรือแสวงหาอาชีพที่มีเกียรติ การได้รับการศึกษาสูงย่อมทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้นดีขึ้นกว่าเดิม

¹กรมการฝึกหัดครู, "ประวัติการฝึกหัดครู" (29 กันยายน 2525) กรบรอบ 25 ปี การสถาปนากรมการฝึกหัดครู, หน้า 17.

²อุทัย หิรัญโต, หลักสังคมวิทยา (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนส์โตร, 2522), หน้า 26.

การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา นี้ อาจจะมีผลต่อเนื่องถึงความสูญเสียทางการศึกษา การเลื่อนชั้นทางสังคม ตลอดจนปัญหาในด้านอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะทำการศึกษา เรื่อง การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะศึกษาสภาพของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา สาเหตุ และปัญหาของนักศึกษาเมื่อ ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา รวมทั้งความคาดหวังของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู กลุมนครหลวง และคาดว่าผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปแก้ไข ปรับปรุงนโยบาย การผลิตครู ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) ที่มุ่งส่งเสริมให้ ชาวชนบทมีความเสมอภาคทางการศึกษา โดยกระจายสถานศึกษาทางวิชาชีพ เพื่อลดการย้ายถิ่น เพื่อการศึกษา เข้าสู่กรุงเทพมหานคร และเน้นคุณภาพชีวิตของชาวชนบท¹

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา
2. เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาในแต่ละภาค
4. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา นี้ มุ่งศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่มีถิ่นภูมิลำเนาเดิมอยู่ใน กรุงเทพมหานคร และที่อยู่ปัจจุบันของนักศึกษาย้ายถิ่นจากวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงไม่สามารถมา เรียนไปกลับได้ ภายในเวลา 1 วัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สำนักงานเลขาธิการกรม, กรมการฝึกหัดครู, "แนวทางการฝึกหัดครูและทิศทาง
ของวิทยาลัยครูในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 5," วิทยานุสาร 4 (2 กุมภาพันธ์ 2524) : 3.

2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาสถานภาพ สาเหตุการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา และปัญหาของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง 6 แห่ง คือ วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูสวนดุสิต วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูธนบุรี

3. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับ ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ทั้งลงทะเบียนเรียน ในปีการศึกษา 2525 ทั้งหญิงและชาย ที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา ในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้กำหนดขั้นตอน และวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับ ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ทุกสาขาวิชาเอก ที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงและลงทะเบียนเรียน ในปีการศึกษา 2525 จำนวน 2,113 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มมาร้อยละ 20 จากจำนวนประชากรทุกสาขาวิชาเอกที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของแต่ละวิทยาลัยครู จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 423 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ

- ก. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน
- คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา
- ตอนที่ 2 สอบถามสาเหตุการย้ายถิ่นและปัญหาของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา
- ตอนที่ 3 สอบถามความคาดหวังของนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

การสร้างแบบสอบถามได้มาจากการศึกษาคำรา เอกสาร บทความ และวิทยานิพนธ์
 แล้วนำแบบสอบถามฉบับชั่วคราวให้ครูทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของ
 เนื้อหา การใช้ภาษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อการศึกษาค้นคว้า
 แต่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง - แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับ
 สมบูรณ์ จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ต่อไป

ข. การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 เพื่อการศึกษา ในวิทยาลัย
 ครูกลุ่มนครหลวง วิทยาลัยละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุการย้าย
 ชั้น และปัญหาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อการศึกษา ตลอดจนความคาดหวังเมื่อจบปริญญาตรี เรื่อง
 การศึกษาแล้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำโดยผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิการ และรองอธิการฝ่ายวิชาการ ของวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง
 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยหาค่าร้อยละ และค่าไคสแควร์
 (χ^2) แล้วนำเสนอในรูปตาราง และความเรียง

คำจำกัดความ

การย้ายชั้นเพื่อการศึกษ หมายถึง การที่นักศึกษาเคลื่อนย้ายจากจังหวัดที่ไว้ใช้เป็น
 ที่ตั้งของวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง เช่นมาที่มหาวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง และภูมิลำเนา
 ปัจจุบันของนักศึกษาต้องอยู่ไกลกว่ารัศมีที่จะเดินทางไปเรียน ไป-กลับภายใน 1 วัน

วิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง หมายถึง วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง
 6 แห่ง คือ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครู-
 บ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูจันทบุรี และวิทยาลัยครูพระนคร

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง ระดับ ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ทุกสาขาวิชาเอก ที่ลงทะเบียนเรียน ในปีการศึกษา 2525

กลุ่มวิทยาลัยครู หมายถึง วิทยาลัยครูซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ตาม พ.ร.บ. วิทยาลัยครู 2518 โดยอิงภาคภูมิศาสตร์ ได้แก่ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออก กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ กลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง

ขนาดของครอบครัว¹ หมายถึง จำนวนพี่น้องรวมบิดามารดา (ไม่ับตนเอง) แบ่งเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ บุตรตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป ครอบครัวขนาดกลาง บุตร 4 - 6 คน และครอบครัวขนาดเล็ก บุตร 1 - 3 คน

ระดับการศึกษาของบิดามารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา โดยแบ่งระดับการศึกษาตามการศึกษาในระบบโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกเป็น ไม่รู้หนังสือ (ไม่มีการศึกษา), ประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา

ภาค หมายถึง ภาคทางภูมิศาสตร์ ซึ่งนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ แบ่งออกเป็น 6 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคกลาง

อาชีพของบิดามารดา หมายถึง การกระทำทางเศรษฐกิจเพื่อหาเงินมาเลี้ยงชีพ และได้แบ่งเป็นประเภทไว้ ดังนี้ เกษตรกร ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง ประกอบการส่วนตัว ทำงานรัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ เช่น ไม่มีอาชีพ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา, "ปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยเลือกทำงาน หรือเรียนต่อหลังจากการศึกษาภาคบังคับ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 44.

คะแนนเฉลี่ย (Grade Point Average) ของแต่ละวิชาในวิทยาลัยครู สังกัด
กรมการฝึกหัดครู แบ่งคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน และตก
ตามคะแนนของนักศึกษา โดยอาศัยข้อบังคับสภาการฝึกหัดครู ว่าด้วยการประเมินผลการศึกษา
ตามหลักสูตรของ สภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2523 ดังนี้

ระดับ	ผลการเรียน	คะแนนเฉลี่ย
ก	ดีมาก	4
ข	ดี	3
ค	ปานกลาง	2
ง	อ่อน	1
จ	ตก	0

ฉะนั้น การวิเคราะห์ผลในการวิจัยครั้งนี้ ผลการเรียนดี หมายถึง คะแนนเฉลี่ย
ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป และผลการเรียนไม่ดี หมายถึง คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00

ขอตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามของนักศึกษา ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2525 ที่
เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นข้อมูลที่ตอบตามความเป็นจริง
2. การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักศึกษาในวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวงทั้ง 6 แห่ง
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สภาพตามความเป็นจริง โดยพิจารณาจากภูมิลำเนาเดิม
ระยะทาง และวัตถุประสงค์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ
วิทยาลัยครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านบริการแนะแนวทางการศึกษา
2. ทราบปัญหาและแนวทางที่จะช่วยลดการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา
3. เป็นข้อมูลสำหรับการประกอบการวางแผน ของกรมการฝึกหัดครู เพื่อกำหนด
นโยบายการรับนักศึกษา